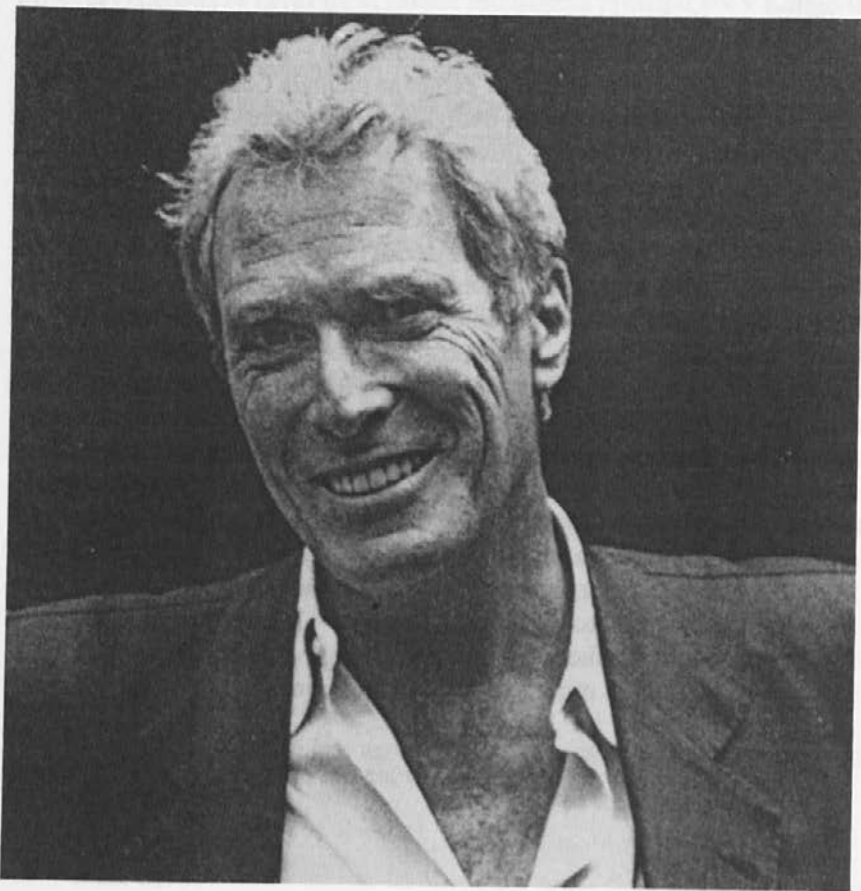

MARK STRAND

Mark Strand

Elegija za mojega očeta in druge pesmi

ELEGIJA ZA MOJEGA OČETA
(Robert Strand, 1908-1968)

1. PRAZNO TELO

Roke so bile tvoje, lakti so bile tvoje,
Toda tebe ni bilo tam.
Oči so bile tvoje, toda bile so zatisnjene in niso se hotele odpreti.
Oddaljeno sonce je bilo tam.
Luna, nameščena na belo rame griča je bila tam.
Veter na Bedford Basinu je bil tam.
Bleda zelena zimska luč je bila tam.
Tvoja usta so bila tam,
Toda tebe ni bilo.
Ko je kdo spregovoril, ni bilo odgovora.
Oblaki so se spustili
In pokopali hiše vzdolž vode
In voda je bila tiha.
Galebi so strmeli.
Leta, ure, ki te niso mogli najti,
So se obračali v zapestjih drugih.
Ni bilo bolečine. Izginila je.

Ni bilo skrivnosti. Ničesar ni bilo, kar bi lahko povedal.
 Senca je posula svoj pepel.
 Telo je bilo tvoje, toda tebe ni bilo tam.
 Zrak je trepetal ob njegovi koži.
 Tema je legla v njegove oči.
 Toda tebe ni bilo tam.

2. ODGOVORI

Zakaj si potoval?
Ker je bila hiša hladna.
 Zakaj si potoval?
Ker sem to vedno delal med sončnim vzhodom in zahodom.
 Kaj si nosil?
Nosil sem modro obleko, belo srajco, rumeno kravato in rumene nogavice.
 Kaj si imel oblečeno?
Ničesar nisem imel oblečenega. Šal bolečine me je grel.
 S kom si spal?
Vsako noč sem spal z drugo žensko.
 S kom si spal?
Spal sem sam. Vedno spim sam.
 Zakaj si mi lagal?
Vedno sem mislil, da sem govoril resnico.
 Zakaj si mi lagal?
Ker resnica laže kot nič drugega in jaz ljubim resnico.
 Zakaj odhajaš?
Ker mi nič več, nič ne pomeni.
 Zakaj odhajaš?
Ne vem. Nikoli nisem vedel.
 Kako dolgo naj čakam nate?
Ne čakaj name. Utrujen sem in hočem leči.
 Ali si utrujen in hočeš leči?
Da, utrujen sem in hočem leči.

3. TVOJE UMIRANJE

Nič te ni moglo ustaviti.
 Niti najboljši dan, niti tišina, niti bobneči ocean.
 Umiral si naprej.
 Ne drevesa
 Pod katerimi si se sprehajal, ne drevesa, ki so nate metala senco.
 Ne zdravnik,
 Ki te je svaril, belolasi mladi zdravnik, ki te je že enkrat rešil.
 Umiral si naprej.
 Nič te ni moglo ustaviti. Ne tvoj sin. Ne tvoja hči,
 ki te je hranila in te zopet spremenila v otroka.
 Ne sin, ki je mislil, da boš živel večno.
 Ne veter, ki je stresel tvoje reverje.
 Ne tišina, ki se je ponudila tvojemu gibanju.
 Ne tvoji čevlji, ki so postali težji.
 Ne tvoje oči, ki niso več hotele gledati v prihodnost.
 Nič te ni moglo ustaviti.
 Sedel si v svoji sobi, strmel na mesto
 In umiral naprej.
 Šel si na delo in pustil, da je mraz vstopil v tvoja oblačila.
 Pustil si, da je kri mezela v tvoje nogavice.
 Tvoj obraz je pobleдел.
 Tvoj glas se je razpočil.
 Naslanjal si se na svojo palico.
 Toda nič te ni moglo ustaviti.
 Ne tvoji prijatelji, ki so ti svetovali.
 Ne tvoj sin. Ne tvoja hči, ki je gledala, kako se manjšaš.
 Ne utrujenost, ki je živela v tvojih vzdihih.
 Ne tvoja pljuča, ki so se polnila z vodo.
 Ne tvoji rokavi, ki so prenašali bolečino tvojih rok.
 Nič te ni moglo ustaviti.
 Umiral si naprej.
 Ko si se igral z otroki, si umiral naprej.
 Ko si sedel, da bi jedel,
 Ko si vstal opolnoči, moker od solz, je tvoje telo ihtelo,

Umiral si naprej.
 Nič te ni moglo ustaviti.
 Ne preteklost.
 Ne prihodnost s svojim lepim vremenom.
 Ne razgled s tvojega okna, razgled na pokopališče.
 Ne mesto. Ne grozno mesto s svojimi lesenimi stavbami.
 Ne poraz. Ne zmaga.
 Ničesar nisi storil, samo umiral si naprej.
 Uro si si prislonil na uho.
 Čutil si, kako se izmikaš.
 Legel si na posteljo.
 Roke si si ovil okrog prsi in sanjal o svetu brez tebe.
 O prostoru pod drevesi,
 O prostoru v tvoji sobi,
 O prostorih, ki te bodo prazni, In umiral si naprej.
 Nič te ni moglo ustaviti.
 Ne tvoje dihanje. Ne tvoje življenje.
 Ne življenje, ki si si ga želel.
 Ne življenje, ki si ga imel.
 Nič te ni moglo ustaviti.

4. TVOJA SENCA

Imaš svojo senco.
 Kraji, na katerih si bil, so jo vrnil.
 Veže in gole trate sirotišnice so jo vrnile.
 Newboys Home jo je vrnil.
 Ceste New Yorka so jo vrnile in prav tako ceste Montreala.
 Sobe v Belemu, kjer so kuščarji hlastali za komarji, so jo vrnile.
 Temne ceste Manaua in vlažne ceste Ria so ti jo vrnile.
 Mexico City, kjer si jo hotel zapustiti, jo je vrnil.
 In Halifax, kjer se te je pristanišče znebrilo, jo je vrnil.
 Imaš svojo senco.
 Ko si potoval, je belo prebujenje tvojega odhoda poslalo tvojo
 senco navzdol. Toda ko si prispel, je bila tam, da bi te

pozdravila. Imel si svojo senco.
 Veže, v katere si vstopal, so pridržale tvojo senco, in
 ko si šel ven, so jo vrnil. Imel si svojo senco.
 Celo ko si jo pozabil, si jo spet našel; ves čas je
 bila s teboj.
 Nekoč na deželi je senca drevesa pokrila tvojo senco
 in ni te bilo mogoče spoznati.
 Nekoč na deželi si pomislil, da je tvojo senco metal
 nekdo drug. Tvoja senca ni rekla ničesar.
 Tvoja oblačila so nosila tvojo senco v sebi; ko si jih slekel,
 se je razprostrla kot mrak tvoje preteklosti.
 In tvoje besede, ki so kot listje lebdele v izgubljenem zraku, na
 kraju, ki ga nihče ne pozna, so ti senco vrnil.
 Tvoji prijatelji so ti vrnilo tvojo senco.
 Tvoji sovražniki so ti vrnilo tvojo senco. Rekli so, da je
 bila težka in da bo pokrila tvoj grob.
 Ko si umrl, je tvoja senca spala v ustih talilne peči
 in jedla pepel namesto kruha.
 Veselila se je med razvalinami.
 Gledala je, medtem ko so drugi spali.
 Sijala je kot kristal med grobnicami.
 Hotela je biti kot sneg na vodi.
 Hotela je biti nič, toda to ni bilo mogoče.
 Prišla je v mojo hišo.
 Sedla je na moja ramena.
 Tvoja senca je tvoja. Sem ji povedal. Rekel sem, da je tvoja.
 Predolgo sem jo vlekel s sabo. Vračam jo.

5. ŽALOVANJE

Žalujejo za tabo.
 Ko vstaneš opolnoči.
 In se rosa sveti na kamnu tvojih lic, žalujejo za tabo.
 Vodijo te nazaj v prazno hišo.
 Noter znosijo stole in mize.

Posadijo te na stol in te učijo dihati.
 In tvoj dih gori,
 zažge škatlo iz borovega lesa in pepel pada kot sončna svetloba.
 Dajo ti knjigo in ti rečejo, beri.
 Poslušajjo in njihove oči se napolnijo s solzami.
 Ženske ti stiskajo prste.
 Počešejo rumenilo nazaj v tvoje lase.
 Obrišejo zmrzal s tvoje brade.
 Masirajo ti stegna.
 Oblečejo te v praznja oblačila.
 Drgnejo ti roke, da bi ostale tople.
 Hranijo te. Ti ponujajo denar.
 Pokleknejo in te rotijo, da ne bi umrl.
 Ko se dvigneš opolnoči, žalujejo za tabo.
 Zaprejo oči in vedno znova šepetajo tvoje ime.
 Toda ne morejo potegniti zakopane luči iz tvojih žil.
 Ne morejo doseči tvojih sanj.
 Starec, ni poti.
 Vstani in vstajaj, nič ne pomaga.
 Žalujejo za tabo, kakor vedo in znajo.

6. NOVO LETO

Zima je in novo leto.
 Nihče te ne pozna.
 Daleč stran od zvezd, daleč stran od dežja luči
 Ležiš pod vremenom iz kamnov.
 Ni niti, ki bi te pripeljala nazaj.
 Tvoji prijatelji dremajo v mraku
 Slasti in se ne morejo spomniti.
 Nihče te ne pozna. Sosed ničesar si.
 Ne vidiš padajočega dežja in človeka, ki se oddaljuje.
 Umazan veter razpihuje svoj pepel skozi mesto.
 Ne vidiš sonca, ki vleče luno kot odmev.
 Ne vidiš zmečkanega srca, ki izginja v plamenih,

Lobanje nedolžnih se spreminjajo v dim.
 Ne vidiš brazgotin obilja, oči brez luči.
 Končano je. Zima je in novo leto.
 Ponižni odvažajo svoje kože v nebesa.
 Obupani trpijo hlad skupaj s tistimi, ki nimajo
 ničesar, kar bi lahko skrivali.
 Končano je in nihče te ne pozna.
 Zvezdna luč je nakopičena nad temno vodo.
 V morju so kamni, ki jih ne bo nihče videl.
 Obstaja obala in ljudje čakajo.
 In nič se ne vrača.
 Zato, ker je končano.
 Zato, ker je tišina zamenjala imena.
 Zato, ker je zima in novo leto.

TO SPOZNATI

Naredili smo, kar smo hoteli.
 Zavrgli smo sanje, ker smo imeli raje težko industrijo
 vsakogar izmed nas, z dobrodošlico smo sprejeli bolečino
 in imenovali razsulo navado, ki se je ne moremo znebiti.

Zdaj smo torej tu.
 Večerja je pripravljena in ne moremo jesti.
 Meso čepi v belem jezeru svojega kroznika.
 Vino čaka.

To spoznati
 ima svoje dobre strani: nič ni obljubljeno, nič odvzeto.
 Nimamo poguma ali odrešujoče milosti,
 ne kraja, kamor bi se zatekli, ne razloga, da bi ostali.

DVORJENJE

Obstaja dekle, ki ti je všeč, zato ji rečeš,
da je tvoj penis velik, ampak da se nikakor ne moreš pripraviti
do tega, da bi ga uporabil. Njegove zahteve so smešne, praviš,
delajo same proti sebi, toda nekako jim je treba ustreči,
na kratko, neopazno v mraku.

Ko zgrožena zapre oči,
vse prekličeš. Poveš ji, da si tudi ti sam
skoraj dekle, in da lahko razumeš, zakaj je pretresena.
Ko že hoče oditi, ji rečeš, da
sploh nimaš penisa, in da ne veš,

kaj te je obsedlo. Padeš na kolena.
Nenadoma se skloni, da bi poljubila tvojo ramo in veš,
da si na pravi poti. Poveš ji, da hočeš
roditi otroke, in da si zato tako zmeden.
Namrščiš se in preklinjaš dan, ko si bil rojen.

Skuša te pomiriti, toda ti se ne obvladuješ več.
Sežeš po njenih hlačkah, in ko to delaš, prosiš odpuščanja.
Zvije se in ti zatuliš kot volk. Tvoje poželenje se
zdi veličastno. Veš, da jo boš imel.
Osvojena na juriš je dekle, ki jo boš poročil.

DIH

Ko jih vidiš,
jim povej, da sem še vedno tu,
da stojim na eni nogi, medtem ko druga sanja,
da je to edini način,

da so laži, ki jih pripovedujem njim,
 drugačne od laži, ki jih pripovedujem sebi,
 da s tem, ko sem hkrati tu in onstran,
 postajam obzorje,

da tako kot sonce, ki vzhaja in zahaja, poznam svoj prostor,
 da je dih tisto, kar me rešuje,
 da so celo prisiljeni zlogi propada dih,
 da če je telo krsta, je prav tako tudi omara diha,

da je dih ogledalo, ki so ga pooblačile besede,
 da je dih vse tisto, kar preživi klic na pomoč,
 ko vstopa v tujčevo uho
 in ostane tam, še dolgo potem, ko beseda zamre,

da je dih ponoven začetek, da od njega
 odpade ves odpor, kot smisel odpade
 od življenja, ali tema od luči,
 da je dih tisto, kar jim dajem, ko pošiljam svojo ljubezen.

SPANEC

Obstaja spanec mojega jezika,
 govoreč govorigo, ki se je nikoli ne morem spomniti –
 besede, ki vstopajo v spanec besed,
 ko so izgovorjene.

Obstaja spanec enega trenutka
 znotraj naslednjega, ki podaljšuje noč,
 in spanec okna,
 ki visok spanec dreves spreminja v steklo.

Spanec romanov, ko so prebrani, je brezglasen,
 kakor spanec oblek na toplih telesih žensk.
 In spanec groma, zbirajoč prah ob sončnih dnevih,
 in spanec pepela dolgo zatem.

Spanec vetra je znan po tem, da napolni nebo.
 Dolg spanec zraka, zaklenjenega v pljučih umrlih.
 Spanec sobe z nekom v njej.
 Celo lesen spanec lune je mogoč.

In končno obstaja spanec, ki zahteva, da ležem,
 in se prilegam temi, ki prihaja nadme
 kot drugačna koža, v kateri ne bom nikoli najden,
 iz katere se ne bom nikoli prikazal.

OSTANKI

Za Billa in Sandy Bailey

Izpraznim se imen drugih. Izpraznim žepe.
 Sezujem si čevlje in jih pustim ob cesti.
 Ponoči obrnem ure nazaj;
 Odprem družinski album, in se gledam, ko sem bil še deček.

Čemu to rabi? Ure so opravile svoje delo.
 Izgovorim svoje ime. Poslovim se.
 Besede si sledijo, kot piha veter.
 Ljubim svojo ženo, a pošljem jo stran.

Moja starša se dvigneta iz prestolov
 v mlečne sobe oblakov. Kako naj prepevam?
 Čas mi pove, kaj sem. Spreminjam se in isti sem.
 Izpraznim se svojega življenja in moje življenje ostaja.

OBLEKA

Lezi na svetel grič
 z lunino roko na licu,
 tvoje meso globoko v belih gubah tvoje obleke,
 in ne boš slišal zagnanega krta,
 ki širi dolžino svoje teme
 ali sove, ki ureja celotno noč,
 ki je njena modrost, ali pesmi,
 ki ti polni blazino s svojim modrim perjem.
 Toda če odložiš obleko in se preseliš v senco,
 te bo krt našel, prav tako sova, in prav tako pesem,
 in padel boš v drugačno temo, tisto, za katero
 boš ugotovil, da jo delaš vedno znova sam,
 vse dotlej, dokler ni popolna.

Izbral, prevedel in spremno opombo napisal **Uroš Zupan**

Mark Strand se je rodil leta 1934 na otoku Princa Edwarda v Kanadi. Odraščal in šolal se je v Združenih državah in Južni Ameriki. Doslej je izdal šest samostojnih pesniških knjig: *Sleeping With One Eye Open* (1964), *Reasons for Moving* (1968), *Darker* (1970), *The Story of Our Lives* (1973), *The Late Hour* (1978), *The Continuous Life* (1990) in knjigo izbranih pesmi. Poleg poezije piše tudi eseje o likovni umetnosti in fotografiji, knjige za otroke in prevaja. Izmed njegovih prevodov sta najbolj znana prevoda poezije Rafaela Albertija in pesmi Carlosa Drummonda de Andradeja. Za svoje delo je dobil številne štipendije in nagrade. Do leta 1981 je predaval na različnih kolidžih in univerzah, od tega leta naprej pa predava na University of Utah v Salt Lake Cityju. Najjasnejši dokaz za kakovost in splošno priznanje Strandove poezije je imenovanje za pesnika lavreata Združenih držav.

Krajše pesmi iz tega izbora so iz Strandove, po mojem mnenju najboljše knjige *Darker*, daljša pesnitev pa je iz knjige *The Story of Our Lives*.